de Victor BĂNCIULESCU

PE DRUMURILE ȚĂRII TOT MAI MULȚI TURIȘTI

Turismul a devenit o componentă din ce în ce mai importantă în viața cetățenilor României socialiste. O îmbucurătoare stare de fapt în care se reflectă, pe de o parte, îmbunătățirea consecventă a nivelului de trai, iar pe de altă parte, o atitudine de interes sporit față de tezaurul de frumuseți și realizări cu care se mîndrește țara noastră.

Iată trei etape ale dezvoltării circulației turistice interne : în 1949 — 30 000 turiști ; în 1961 — 1 150 000 turiști ; în 1968 — 3 000 000 turiști.

ÎȚI MULȚUMESC, ROMÂNIE

Pe ultimul dintre carnetele mele de însemnări de călătorie din această țară, am scris : „Îți mulțumesc, România !"

Aceste trei cuvinte sintetizează impresiile cu care plec dintr-o țară atît de ospitalieră, frumoasă între cele frumoase, o țară cu o cultură seculară ce se transmite la cel mai mic contact, o țară care este, prin voința harnicilor ei locuitori, stăpînă pe toate bogățiile sale.

Îți mulțumesc, România, pentru lecția vie despre ceea ce poate un popor !

Miguel Angel ASTURIAS
laureat al premiului Nobel

LOCURI DE POPAS PENTRU IUBITORII DRUMEȚIEI

Statisticile anului 1948 înregistrau existența a 83 de cabane în munții noștri.

Ghidul cabanelor (ediția din anul 1964) prezenta amatorilor de drumeție 150 de cabane, pentru ca următoarea sa ediție, apărută în anul 1968, să cuprindă 160 de cabane.

Acestor locuri de popas li s-au adăugat în ultimii ani, o rețea de campinguri, hanuri turistice și primele moteluri.

ROMÂNIA — ȚARĂ DE VACANȚE

Datorită dezvoltării continue a infrastructurii sale (rețea hotelieră, parc de mijloace de transport etc) cît și a facilităților acordate de statul nostru turiștilor străini, România a devenit una din țările de vacanță cele mai vizitate de pe continent.

Numărul turiștilor de peste hotare pe care România i-a avut oaspeți a crescut în ritm vertiginos: în 1956 — 4730; în 1960 — cca. 100 000 ; în 1968 — 1 500 000 turiști.

Este greu de stabilit cine a „inventat" turismul. De cînd lumea, pămîntenii au manifestat o curiozitate firească — sporită prin necesități materiale — de a vedea, de a cunoaște, de a afla.

Grecii și romanii călătoreau, deplasîndu-se „și în afara intereselor lor profesionale" (după definiția de azi a turismului). Din fericire — adaugă istoricii și arheologii — căci descrierea Greciei făcută de un asemenea „turist", Pausanias (sec. II e.n.), a devenit sursa majoră în alcătuirea catagrafiei monumentelor antice.

A călători înseamnă a vedea departe

Byron l-a trimis pe Childe Harold în peregrinări („pilgrimages"); poetul romantic german Eichendorff vorbește de drumurile unui pierde vară ; așa cum scriitorul moldovean Calistrat Hogaș va cînta mai tîrziu drumeția pe picioare proprii. Dar cel ce a introdus pe continent termenul de turism (de la englezescul tour) a fost Henri Beyle, pe care-l cunoaștem mai bine sub numele de Stendhal ; „Memoriile unui turist" (apărute în 1839) povestesc o lungă călătorie cu diligența prin Franța. Stendhal este, de altfel, cel care ne-a îndemnat — din experiența copilăriei sale petrecute la Grenoble — „să ne umplem pieptul cu aerul din vîrf de munte acolo unde se nasc riurile..."

A călători, a cutreiera, a drumeți, a colinda, a hoinări — multitudinea acestor noțiuni (în care diferențele minime de nuanță nu mai contează), prezența lor frecventă în toate limbile pămîntului — demonstrează o aspirație eternă. A călători înseamnă a vedea departe, dincolo de ocolul restrîns al preocupărilor cotidiene. Fără a nesocoti domeniile obișnuite de activitate — bogate în mii de posibilități rodnice — trebuie să recunoaștem că ceea ce se află dincolo de hotarele cunoașterii imediate incită curiozitatea, ne cheamă, ne ispitește.

Omul asediază, pas cu pas, lumea materială, descifrîndu-i, uneori cu jertfe dar și cu inedită plăcere, ecuațiile pline de necunoscute. Cîți nu s-au visat alături de curajoșii locuitori ai cabinelor spațiale în drum spre Lună ? Cîți nu s-au visat cărînd măcar pioletul lui Hillary sau al lui Tensing pe Himalaia ? Cîți nu s-au visat pescuind dorade pe pluta lui Thor Heyerdahl sau măcar pe cea a lui Eric de Bischop ?

Dar înainte de a merge prea departe, să explorăm tărîmuri mai apropiate.

De la transhumanță la dor de ducă

„Foaie verde" este o expresie tipică, nelipsită în balade și în doine, în cîntecele populare ale românului, caracterizînd comuniunea sa cu natura. „Dor" este un cuvînt tot atît de tipic românesc, aproape intraductibil în semnificația sa intimă. Din el derivă expresia dor de ducă, simbol al curiozității fără restricții, al dorinței nelimitate de cunoaștere.

Dacă este adevărat că negustorii și corăbierii au fost strămoșii involuntari ai turismului, atunci se poate considera tot atît de veridică apartenența păstorilor și cărăușilor la acest arbore genealogic. Pentru că transhumanța a fost turismul oamenilor acelor vremuri. Numai așa poate fi înțeleasă povestea înduioșătoare a ciobanului și filozofului autodidact Badea Cârțan care în secolul trecut — vorbind doar românește, dar convins că frații latini îl vor înțelege — face trei drumuri pe jos din Transilvania la Roma (pentru a vedea Columna lui Traian), un drum la Paris, altele la Barcelona și Ierusalim. Iată un globe-trotter fără pretenții la gloria sportivă, care onorează performanța înaintașului său, cărturarul moldovean Nicolae Milescu peregrin, în sec. XVII, între Stockholm și Constantinopole, între Paris și China (întrecînd, în ultimul său drum, volumul traseului pe uscat al lui Marco Polo). Alt compatriot al lui Badea Cârțan, scriitorul Ion Codru-Drăgușanu, publică la jumătatea secolului trecut volumul „Peregrinul transilvan", consemnînd impresiile sale de călătorie din Franța, Germania, Italia, Anglia și Rusia.

Aventura turistică înnobilată de activitatea științifică

Moda voiajurilor exotice devine contagioasă. Diplomat și scriitor român, Ion Ghica ajunge bei în insula Samos înainte de a fi numit ministru plenipotențiar la Londra. Poetul Dimitrie Bolintineanu plutește pe ape pînă în Egipt și Asia Mică. Poetul „Gintei latine", laureat al muzelor la Montpellier, Vasile Alecsandri a călărit pe cai arăbești în nordul Africii. Prin 1910, patru tineri români, dintre care doar Dumitru Dan din Buzău a supraviețuit, au dat ocol globului, îndemnați de marele premiu oferit de Touring-Club de France celui ce va parcurge 100 000 km pe jos. Alți călători români s-au încumetat să vîneze în junglele continentului negru. Medicul român Sever Pleniceanu calcă pe urmele lui Stanley prin Congo, în 1898. Pe plan memorialistic, cel mai prodigios dintre ei a fost Mihai Țican-Rumano, autorul multor aventuri, din Senegal pînă în Somalia. Celebritatea a încununat însă, meritat, pe alt temerar călător și cercetător : biologul român Emil Racoviță care a participat, împreună cu Amundsen, la expediția antarctică cu nava „Belgica" (1897—1899) și a înființat, în 1920 la Cluj, primul institut de speologie din lume, dînd aventurilor turistice în peșteri aura unei activități științifice.

Fermecătoarea toponimie

Nu-i vorbă, Dhaulagiri, Annapurna, Tian-Șan, Ucayali, Kilimandjaro sună exotic, ca o chemare tainică, dar depărtată. Pentru român există cuvinte mult mai apropiate, originale în varietatea și asonanța lor : Izvorul Muntelui, Scărișoara și Păpușa, Gîrbova și Duruitoarea, Strachina Gălbinăriei, Creasta Morarului, Strunga și Guttiul — un pomelnic nesfîrșit de elemente toponimice, fermecătoare pe agenda turistului autohton.

Atîția călători iluștri pe drumurile țării

Frumusețile acestea au trezit interesul călătorilor din toate vremurile, de la Herodot sau călătorul arab din sec. XIV Ibn Battuta pînă la laureatul Premiului Nobel, Miguel Angel Asturias, și au inspirat pe artiști. Biologul italian Lazzaro Spallanzani străbate în sec. XVIII Valahia, Transilvania și Banatul, comentînd cu admirație, în jurnalul său de călătorie, peisajul românesc. Cu un veac mai tîrziu, compatriotul său Domenico Preziosi pictează, pentru un album de cromolitografii, drumuri și drumeți pe pămîntul României. Prietenul său, pictorul român Carol Popp de Szatmáry trece de la acuarelă la arta fotografică, producînd cu 100 de ani în urmă primele și emoționantele „cărți poștale ilustrate" ale peisajului românesc. Michel Bouquet și Charles Doussault ne lasă litografii și gravuri în aramă sau lemn, fără fior artistic dar cu admirație pentru priveliștile surprinse.

Marii prozatori și poeți români, clasicii literaturii noastre, au fost înainte de toate cîntăreți ai naturii înconjurătoare. Cînd Mihail Sadoveanu scrie romanul „Baltagul" — aproape un roman polițist — el o pune pe eroina principală, Vitoria Lipan, să-i urmărească pe ucigașii soțului ei, un cioban, parcurgînd pe jos Valea Bistriței și Valea Dornei, una dintre cele mai frumoase regiuni ale țării, un adevărat traseu turistic !

Tot mai aproape de natură

Cu timpul, contemplația pură, prin filtrul sensibilității străine, a devenit desuetă. Un morb al setei de cunoaștere a trimis oamenii tot mai aproape de natură. Intelectualul francez Jean A. Vaillant, profesor la București în perioada 1829—1840, întreprinde la 26 iulie 1839 o excursie de patru zile în munții Bucegi, prima excursie turistică menționată în istoria acestui masiv. El a fost însoțit și ghidat de un muntean localnic, tot așa cum tînărul țăran chamoniard Jacques Balmat va fi călăuzit pașii medicului de țară Michel Paccard în prima escaladă pe Mont Blanc la 1786.

Jules Verne însuși nu rezistă tentației și scrie romanul „Castelul din Carpați" după ce în 1892 vizitase Transilvania, însoțind o prietenă a familiei sale.

Începe iureșul solitar sau în grup spre meterezele Carpaților, lanțul acesta de munți care constituie parcă osatura întregii țări, pe care o parcurge de la nord-est spre sud-vest. Pasiunea drumeției și a escaladelor devine mistuitoare, în asemenea măsură, încît se pune la un moment dat chiar problema înlocuirii termenului de „alpinism" cu acela, aparent mult mai adecvat, de „carpatism".

Turiștii se organizează

Iau ființă primele grupări organizate de turiști montani. Printre ele : Societatea Carpatină Ardeleană a Turiștilor (fondată în 1880), Societatea Carpatină din Sinaia (1895), Societatea Turiștilor Români (1903, București). Aceste asociații au întreprins sporadice și modeste amenajări de poteci, au stabilit trasee turistice și au construit primele cabane în masivii Făgăraș (cabana Negoiul — 1881) și Bucegi (cabana Omul — 1884, cabana Caraiman — 1907, cabana Peștera — 1908 etc.). Printre animatorii acestei prime activități turistice s-au numărat oameni de vază ai vieții cultural-științifice românești : savantul și bacteriologul de celebritate mondială, dr. Ioan Cantacuzino, geograful Simion Mehedinți, scriitoarea Bucura Dumbravă, geologul Gheorghe Munteanu-Murgoci și alții. La înjghebarea turismului în Carpați nu e de neglijat aportul renumitului geograf francez Emmanuel de Martonne, pasionat cutreierător al masivului Făgăraș.

Între cele două războaie mondiale, pașii timizi ai diletanților în ale turismului devin mai fermi, mai cutezători. Asociațiile drumeților se înmulțesc. Iau ființă : „Hanul Drumeților" (1920), „Frăția Munteană" (1921, creație a savantului Emil Racoviță), „Turing-Clubul României" (1925). Printre sprijinitorii entuziaști ai acestor asociații apar alte somități ale vieții publice românești : savantul matematician Gheorghe Țițeica, naturaliștii Al. Borza și Valeriu Pușcariu (care pledează pentru ocrotirea monumentelor naturii), geograful Mihai Haret (membru al Societății geografice din Paris) și alții. Nu lipsită de semnificație este înființarea, încă din 1919, a unei asociații turistice muncitorești, care a purtat numele „Prietenii Naturii" și care — prin 15 filiale pe întreg cuprinsul țării — a militat pentru îndrumarea spre viața în aer liber a celor ce munceau în condițiile inumane ale atelierelor și uzinelor de atunci.

Activitatea de pionierat a asociațiilor citate se concretiza în organizarea de excursii colective, cursuri și concursuri de schi, conferințe pe teme turistice, școli de ghizi, expoziții de fotografii etc. Asociațiile construiau refugii, cabane și case de adăpost, marcau traseele montane, editau ghiduri, hărți și monografii, tipăreau reviste și anuare de specialitate.

Dezvoltarea activității turistice în această perioadă a făcut necesară gruparea asociațiilor existente (înmulțite între timp) într-o federație și a impus înființarea unei instituții de stat în vederea coordonării și sprijinirii inițiativei iubitorilor de frumuseți ale naturii. Așa s-a ajuns la constituirea, în 1936, a Oficiului Național de Turism.

Turism într-o concepție nouă

După ultimul război mondial, concepția despre turism s-a schimbat structural. Într-o activitate paradoxal pasivă, contemplativă, pleziristă, turismul a devenit un element activ, educator, cultural. Nu întîmplător, regretatul secretar general al Federației internaționale a ziariștilor și scriitorilor din domeniul turismului (F.I.J.E.T.), Jacques Billiet ne spunea la București : „Misiunea importantă a turismului este de a lupta împotriva analfabetismului cel mai refractar și cel mai periculos, acel al prejudecăților, al sectarismelor, al lipsei de curiozitate. Trebuie să învățăm milioanele de oameni să privească, să vadă și să înțeleagă această lume în care coabitează, să prețuiască neprețuitele cuceriri ale umanității, întrunite în moștenirea civilizațiilor anterioare și în ansamblul bogățiilor naturale, În acest sens sînt foarte bucuros de ceea ce am văzut în România".

Țipul drumețului care încearcă doar un divertisment, trecînd sumar peste esența realităților, este perimat. Turismul modern nu se adresează numai ochilor care cumulează senzații estetice, ci și minții și inimii. Turistul zilelor noastre este dornic să se instruiască, să-și întărească sănătatea în mijlocul naturii pe care o socotește așezare prietenă și nu loc de exil.

Acestor precepte li s-a adaptat după eliberare turismul românesc. Prima și cea mai importantă grijă a fost aceea a valorificării comorilor naturale prin asigurarea unui echipament turistic adecvat. Sarcina realizării unei baze materiale corespunzătoare cerințelor turismului modern și-a asumat-o Oficiul Național de Turism, instituție de stat care are capacitatea de a îndeplini un plan de investiții și de exploatare apropriat.

Litoralul — o modernă Riviera

Primul beneficiar al acestei concepții a fost litoralul românesc al Mării Negre, avantajat de poziția sa pe aceeași paralelă cu Coasta de Azur, dar, în plus, orientat cu totul spre răsărit, primind în plin, de-a lungul celor 245 km ai săi, razele ultraviolete ale soarelui. Mica stațiune de vilegiatură de altădată, Mamaia, a devenit în numai cîțiva ani, datorită celor peste 30 de hoteluri construite aci, o mare stațiune comparată — nu numai din pricina similitudinii de nume — cu Miami. Apariția hotelurilor, motelurilor, bungalowurilor, a terenurilor de camping pe întreg țărmul, deci și la Eforie, Mangalia etc., a conferit litoralului românesc atributele unui miraj turistic.

De aceeași grijă în echipare s-au bucurat consecutiv și alte obiective turistice, cu deosebire stațiunile balneoclimaterice, stațiunile de munte și de sporturi de iarnă. În Delta Dunării, în jurul vestigiilor antichității greco-romane, a monumentelor medievale și în special a mănăstirilor și a castelelor, s-au construit complexe turistice, s-au amenajat locuri de popas. Cu mult interes a fost urmărită restaurarea unor strămoși ai hotelurilor de astăzi, vechile hanuri.

Paralel cu creșterea bazei materiale a turismului, s-au luat măsuri de ușurare a accesului la principalele obiective. S-au modernizat drumuri, s-au construit teleferice, s-a marcat o vastă rețea de poteci montane.

În circuitul turistic internațional

Astfel, România a putut intra, cu fruntea sus, în circuitul turismului internațional. Cele cîteva zeci de mii de turiști de altădată au devenit astăzi milioane, în toată varietatea lor : vilegiaturiști, automobiliști, alpiniști, campeuri sau excursioniști pentru care nimic nu e mai plăcut decît să participe la „Tîrgul de fete" de pe muntele Găina, la „Șimbra oilor" din regiunea Oaș, la „Sărbătoarea lăcrămioarelor" din Ponoare sau la nedeea Țismanei.

România, cu frumusețile naturale răspîndite pe tot cuprinsul ei, cu o bogată tradiție folclorică și o valoroasă zestre de monumente, are acest avantaj extraordinar, pentru lumea turistică, de a oferi o mare diversitate de atracții irezistibile. Nu e de mirare deci că Touring Club de France organizează concursuri cu tema „Bonjour la Roumanie" sau că Clubul Mediteranean a închiriat, pentru membrii săi, terenuri de camping la Mamaia.

Circulația turistică nu se înregistrează însă aici doar în sens unic. Turiștii români călătoresc acum mult dincolo de granițele țării, pe trasee concepute cît mai interesant.

Turismul modern este transhumanța conștientă, rafinată, a oamenilor avizi de cunoștințe, de cultură, de prietenie. Românii călătoresc în țări vecine și mai departe. Turiști din lumea întreagă vin să ne admire țara și să ne strîngă mîinile. Din acest neîncetat schimb de experiență, din această perpetuă transmitere vizuală de bogății naturale, se naște turismul. Și numai în acest fel turismul devine, cu adevărat, un mesager al păcii.

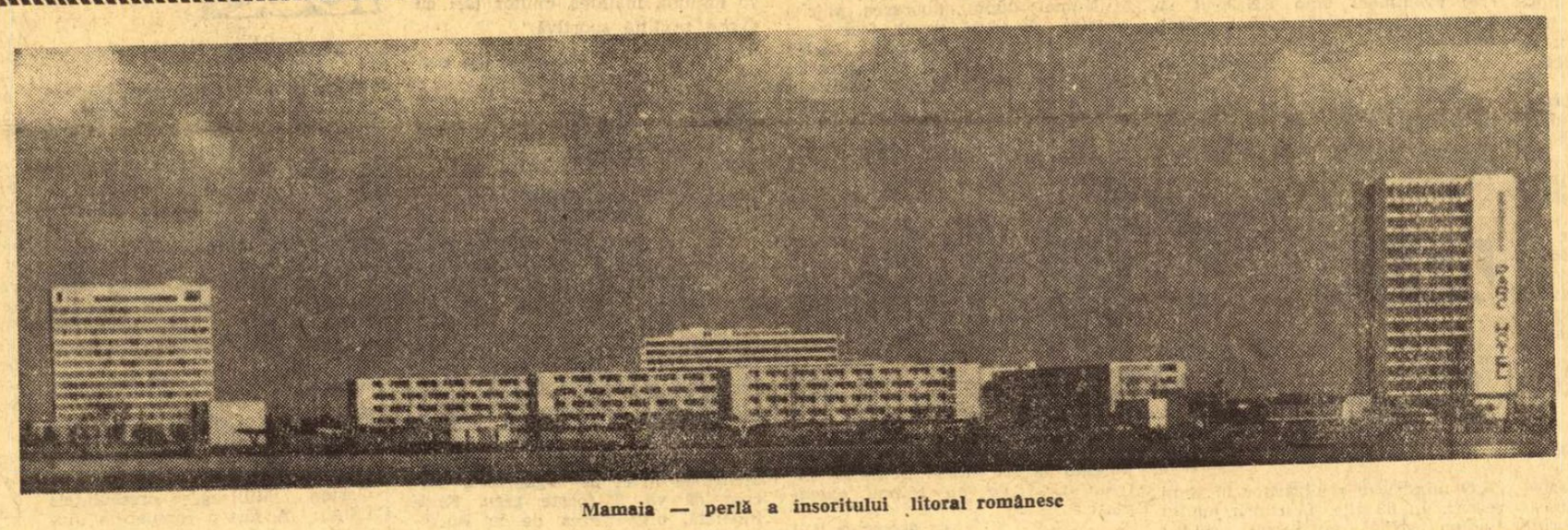

Mamaia — perlă a insoritului litoral românesc

Tabără de corturi într-un decor de basm